

Diplomáciai sikereink – rendvédelmi profizmus a színpalok mögött¹

Our Diplomatic Successes – Law Enforcement Professionalism behind the Scenes

BARTOS Mónika²

Bevezetés: Két- és többoldalú kapcsolataink és az ezeket kísérő diplomáciai események nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy biztosítsuk helyünket a nemzetközi térképen, és erősítsük országimázsunkat. Külföldi vendégeink legnagyobb része nemzetközileg védett személy, vendéglátóik pedig Magyarország érdekei szempontjából fontosak, biztonságuk garantálása a tárgyalások sikerének alapja.

Célkitűzések: A tanulmány célja, hogy bemutassa a diplomáciai események hátterében zajló, azok biztosításához szükséges összetett, profizmussal kivitelezett rendvédelmi munkát.

Módszer: A dolgozatban vázolom a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelmére vonatkozó nemzetközi és hazai jogi környezetet. A jogszabályok elemzésén keresztül bemutatom azt a jogi keretrendszert, amelyben a biztosításban érintettek tevékenykednek. A megvalósítás gyakorlata az empirikus kutatás kvalitatív módszerével, interjúk segítségével világítok rá. A Készenléti Rendőrség, a Terrorelhárítási Központ szakterületért felelős vezetőivel és az Országgyűlési Őrség parancsnokával folytatott megbeszélések tartalmát a kondenzáció és a kategorizáció módszerével elemzem. A jogszabályok és az interjúk értékelését követően vonom le a következtetéseket.

¹ Köszönetnyilvánítás az interjúk elkészítésében vállalt szerepükért és segítségükért:

- Csörget Zoltán r. alezredes, rendőrségi főtanácsos, a Készenléti Rendőrség Személy- és Objektumvédelmi Igazgatóságának igazgatója;
- Lukács Zsolt r. alezredes, a Készenléti Rendőrség Személy- és Objektumvédelmi Igazgatóság Személyvédelmi Főosztály Diplomáciai Biztonsági Osztály vezetője;
- Dörök Farkas r. ezredes, rendőrségi tanácsos, a Terrorelhárítási Központ Személyvédelmi Igazgatóságának igazgatója;
- Lisóczki László ogy. dandártábornok, az Országgyűlési Őrség parancsnoka.

² Doktori hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, e-mail: bartos.monika.eva@gmail.com

Eredmények: Az elemzésekből, értékelésekből megállapított tanulságok arra világítanak rá, hogy a védett személyek biztonságának garanciája a csapatban gondolkodó szakember. A személyvédelem folyamatos evolúción megy keresztül. Alapelv, hogy a védett személy épségben, akadályoztatás nélkül tudja végezni a munkáját, s hogy az ő védelme diszkrétan történjen. A biztosítás kulcsszavai: az információ, az aktualitás, a prevenció, az időfaktor, a tervezés, a képzés, a tanulás, a leggyengébb láncszem, a csapatmunka, a társadalmi megítélés.

Következtetések: A jogszabályok statikus környezetet teremtenek, azonban a megvalósítás dinamikus környezetben valósul meg, amely során számos kihívással szembesülnek a biztosításban részt vevő szakemberek. Feladatuk profizmussal történő végrehajtása nélkülözhetetlen diplomáciai sikereinkhez. Az esetlegesen bekövetkező hibának súlyos társadalmi hatásai, akár nemzetközi következményei lehetnek.

Kulcsszavak: Készenléti Rendőrség, Terozelhárítási Központ, védett személyek, diplomácia, biztonság

Introduction: Our bilateral and multilateral relations and the diplomatic events accompanying them are essential for securing our place on the international scene and for strengthening our country's image. The majority of our foreign guests are internationally protected persons, and their hosts are important for Hungary's interests. Thus, guaranteeing their security is the key to successful talks.

Objectives: The aim of the study is to describe the complex and professionally executed police work securing and taking place behind the scenes of diplomatic events.

Methods: In this thesis I outline the international and domestic legal environment for the dignitary protection and designated facilities. Through the analysis of relevant norms I describe the legal framework within which security personnel detail operates. I also outline the practice of implementation using the qualitative method of empirical research and interviews. I analyse the content of the discussions held with the Heads of the relevant units of the Rapid Response and Special Police Service and the Counter-Terrorism Centre, as well as the Commander of the Parliamentary Guard, using condensation and categorisation methods. I draw conclusions after evaluating the relevant legislation and interviews.

Results: The findings of the analyses and evaluations highlight that it takes a professional focused on teamwork to guarantee the security of protected persons. Close protection or VIP protection and security is evolving all the time. The basic principle is that the protected person should be able to carry out their work without injury and being hindered, whilst their protection should remain discreet. Key words for close protection include information, topicality, prevention, time factor, planning, training, learning, the weakest link, teamwork and social perception.

Conclusions: Legislation creates a static environment, while implementation takes place in dynamically changing surroundings, where security professionals face numerous challenges. The professional execution of their tasks is essential for our diplomatic success. Any failure of this endeavour can potentially have serious social consequences, including international repercussions.

Keywords: Rapid Response and Special Police Service, Counter-Terrorism Centre, protected persons, diplomacy, security

Bevezetés

Az Európai Unió Tanácsának magyar elnöksége vagy a pápalátogatások idején diplomáciai nagyüzem van hazánkban. Ezek az időszakok nagyszerű alkalmat kínálnak arra, hogy továbbra is biztosítsuk helyünket a nemzetközi térképen, és erősítsük országimázsunkat. A kiemelt események a leglátványosabbak, azonban az év ezeken túl is bővelkedik diplomáciai rendezvényekben, amelyek szintén jelentősek két- vagy többoldalú kapcsolataink fejlesztésében. A külföldi állam- és kormányfők, rangos vendégek érkezésére sokszor csak ideiglenes útlezárások, konvojok elhaladását jelző megkülönböztető jelzések vagy a gépjárművek mellett és épületek előtt várakozó civil ruhás rendőrök jelenlétéből következtet a szemlélődő. Külföldi vendégeink legnagyobb része nemzetközileg védett személy, vendéglátóik pedig Magyarország érdekei szempontjából fontosak. Tartózkodási és szálláshelyeik, a látogatás során felkeresett intézmények védelmét éppúgy biztosítani kell, mint testi épségükét. Ennek elmulasztása nem csupán az ő biztonságukra jelenthet komoly veszélyt, hanem szükséges az államok közötti együttműködéshez nélkülözhetetlen biztonságos környezetnek is. A hazai és nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők, valamint a kijelölt létesítmények védelmének keretrendszerét nemzetközi egyezmények, törvények és kormányrendeletek jelölik ki. De a jogi környezet üres lenne a rutin, a mindennapi gyakorlat és profizmus nélkül, amely egy-egy látogatás során a színpalak mögött húzódik meg. A rendvédelmi szervek felkészültsége, összehangolt működése, az alapos tervezés, tüpontos végrehajtás és a többi érintett irányítása nélkül az elégedett kézfogásokra csak korlátozottan kerülhetne sor. A dolgozat – vázolja a jogi környezetet is – az érintettekkel való beszélgetésekre alapozva gyakorlati példákkal és megélt helyzeteken keresztül mutatja be azt a háttérben zajló rendvédelmi profizmust, amely elengedhetetlen diplomáciai sikereinkhez.

Módszertan

A dolgozatban vázolom a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelmére vonatkozó nemzetközi és hazai jogi környezetet. A jogszabályok elemzésén keresztül bemutatom azt a jogi keretrendszert, amelyben a biztosításban érintettek tevékenykednek. A megvalósítás gyakorlatára az empirikus kutatás kvalitatív módszerével, interjúk segítségével világítok rá. A félig strukturált interjúk készítése lehetőséget adott arra, hogy a válaszok a kutatás főbb kérdéseit

mindenképpen érintsék, ugyanakkor arra is, hogy a válaszadók kitérjenek számukra lényeges területekre.³ Ezáltal a lehető legtöbb információhoz hozzá lehetett jutni. A Készenléti Rendőrség, a Terrorelhárítási Központ szakterületért felelős vezetőjével és az Országgyűlési Őrség parancsnokával folytatott megbeszélések tartalmát a kondenzáció és a kategorizáció módszerével elemzem. A jogszabályok és az interjúk értékelését követően vonom le a következtetéseket.

Feltevés, hogy a jogszabályok rávilágítanak a védett személyek és létesítmények védelmi feladatainak komplexitására, az érintett személyek, szervek és szervezetek számosságára, de nem adnak képet arról a profizmusról, ami valójában a garanciája a sikeres megvalósításnak.

A személyvédelem jelentősége a diplomáciai kapcsolatokban

Az uralkodók, politikai vezetők, diplomaták testi épségének, biztonságának fontossága és annak garantálása nem új keletű a történelemben. Az egyik legősibb és legrosszabb munka is ehhez kapcsolódik. A hatalmasságok a mérgezés miatti félelmükben és annak elkerülése érdekében előkóstolókat alkalmaztak, akik folyamatos halálfélelemben éltek (A történelem tíz legrosszabb munkája 2015). De gondolhatunk a Mária Terézia által 1760-ban felállított Magyar Királyi Testőrségre is, amely a mindenkor uralkodó és az állami vezetés őrzés-védelmét látta el (Testőrség [é. n.]). Az eszközök és az alkalmazott módszerek tárháza végtelen, azonban a cél közös volt, amely megfogalmazódott egyrészt a védett személy egészségének, testi épségének a biztosításában, másrészt az általa betöltött pozíció védelmében. Ezek jelentőségére interjúalanyaim is rámutattak. Változást nemzetközi téren az 1973. év hozott. Ekkor született meg az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXVIII. ülészakán a nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők bűncselekményektől való megvédését célul kitűző egyezmény, amelyet Magyarországon az 1977. évi 22. törvényerejű rendelettel hirdettek ki. Az ENSZ Alapokmányában is szerepel, hogy a szervezet célja a nemzetközi béke és az államok közötti baráti kapcsolatok és együttműködés elősegítése (az Egyesült Nemzetek Alapokmányának törvénybe iktatásáról szóló 1956. évi I. törvény 2. §). A diplomáciai képviselők és más nemzetközileg védett személyek elleni bűncselekmények nem csupán az adott személyek biztonságát veszélyeztetik, de a normális nemzetközi kapcsolatok fenntartását is, amely szükséges az együttműködéshez. Tehát a védett személyek biztonságának garantálása fontos annak érdekében is, hogy az ezáltal megteremtett biztonságos környezetben megvalósulhassanak és lehetőség szerint eredményesen záruljanak a két- vagy többoldalú politikai egyeztetések, diplomáciai tárgyalások.

Interjúalanyaim is a fent vázolt területeket emelték ki beszélgetéseink során. A személyvédelem célja, hogy garantálja a védett személy testi épségét, biztosítsa számára, hogy befolyástól mentesen végezhesse a munkáját, és azáltal fenntartható legyen az országok közötti jó partneri viszony. Ugyanakkor elhangzott, hogy nem csupán az egészségben, testi épségében lehet veszélyeztetni valakit. Zaklatással, zsarolással is tönkre lehet tenni a védett személyt, ezért kiemelten jelentős a szálláshelyek, programhelyszínek technikai átvizsgálása, a kép- és hangfelvételekre alkalmas eszközök felkutatása.

³ Az interjúkérdéseket az 1. melléklet tartalmazza.

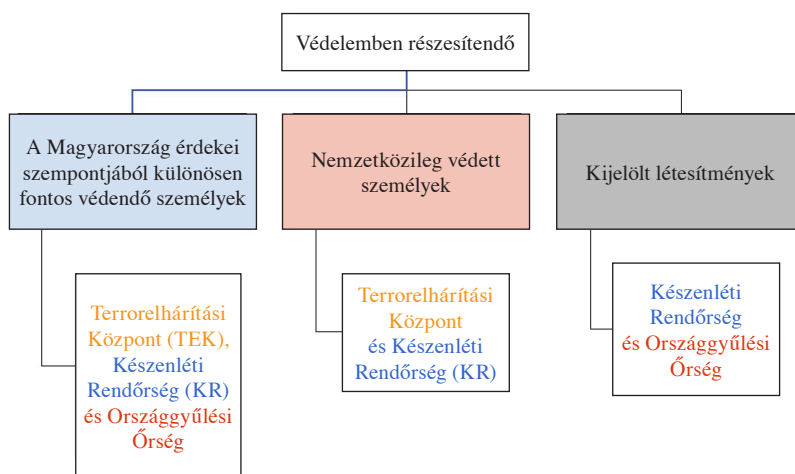
A védett személyek köre és a védelmükre felhatalmazást adó jogszabályok

Az 1977. évi 22. törvényerejű rendelet alapot adott a hazai jogi környezet kialakításának, amely legfontosabb elemei a következők:

- 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (a továbbiakban: Rtv.);
- 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről;
- 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól;
- 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről;
- 19/2013. (V. 17.) ORFK utasítás a Magyarország érdekei szempontjából különösen fontos személyek védelmének, a kijelölt létesítmények őrzésének rendőrségi feladatairól.

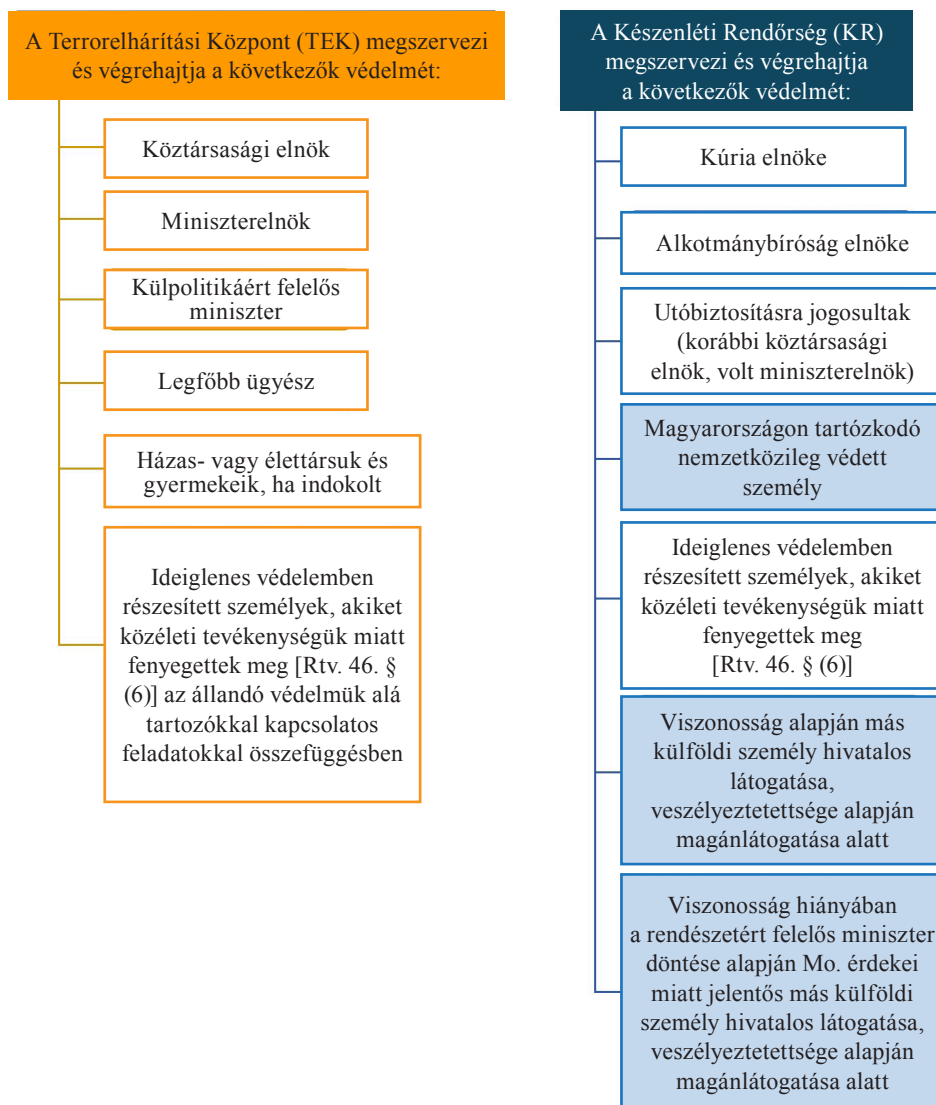
A védelemben részesítendőek körét és a védelmükért felelős szervezeteket az 1. ábra mutatja.

Az 1. ábrából is kitűnik, hogy három személyvédelemmel foglalkozó rendészeti szervezet van Magyarországon: a Készenléti Rendőrség, a Terozelhárítási Központ és az Országgyűlési Őrség. Az Országgyűlési Őrség feladatrendszere személyvédelmi vonatkozásban egyetlen védett személyre terjed ki, aki a házelnök. Az Országgyűlési Őrségnek alapvetően objektumvédelmi feladatai vannak. A nemzetközileg védett személyek országközi látogatásakor is elsősorban objektumvédelmi munkájukkal segítik a nemzetközileg védett személy biztonságának megőrzését.

1. ábra: A védelemben részesítendőek köre

Forrás: a 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet 1. és 2. § és a 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről 125. § (2) a) és b) pontja alapján a szerző szerkesztése

2. ábra: Feladatmegosztás a TEK és a KR között

Forrás: a 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet 1. és 2. § alapján a szerző szerkesztése

A Készletlenti Rendőrség feladatkörébe tartozó személyvédelmi feladatok egy részének végrehajtását a 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet 1. § (3) bekezdése szerint a rendészetért felelős miniszter ideiglenesen, eseti jelleggel a Terrorrelhárítási Központ hatáskörébe utalhatja. Ez a gyakorlat általánosnak mondható az interjúkban elmondottak szerint. A rendészetért felelős miniszter a hazánkba érkező nemzetközileg védett személyek és a hazai rendezvények kapcsán is általában döntés alapján jelöli ki a biztosításért felelős szervezetet.

A nemzetközileg védett személyek körét az 1973-as ENSZ egyezményben meghatározták. Ennek értelmében nemzetközileg védett személynek minősülnek az államfők, az államfői feladatokat ellátó testület bármely tagja, a kormányfők, a külügyminiszterek, amikor külföldön tartózkodnak, és a kíséretükben lévő családtagjaik. Valamint minden olyan állami képviselő és nemzetközi szervezet tisztségviselője vagy megbízottja, aki a nemzetközi jog alapján különleges védelemre jogosult (1977. évi 22. törvényerejű rendelet 2. § 1. cikk).

A védett személyek védelmét szolgáló feladatok és a védelem érdekében megtehető intézkedések

A védelem kiterjed a védett személy:

- életére, testi épségére, személyes szabadságára, emberi méltóságára;
- munkahelye, lakása vagy egyéb tartózkodási helye őrszemélyzettel, illetve technikai eszközökkel biztosított védelmére;
- közlekedési útvonalára (indokolt esetben);
- hivatalos programjának helyszíneire;
- belföldi utazására;
- egészségügyi ellátás biztosítására hivatalos programja során.

A köztársasági elnök, a miniszterelnök, az Alkotmánybíróság elnöke és a Kúria elnöke jogosult állandó szálláshelyének (rezidencia), illetve ideiglenes szállásának őrszemélyzettel való biztosítására. A köztársasági elnök, a miniszterelnök és a külpolitikáért felelős miniszter védelme külföldi utazására is kiterjed. Mindezekon túl a köztársasági elnök és a miniszterelnök védelme kiterjed belföldi utazása során közúton oszlopvezető és utánfutó gépjármű, vasúton előfutó mozdony, vízi úton kísérő rendőrségi vízi jármű alkalmazására a veszélyeztetettségnek megfelelően. A KR a miniszterek és a Kúria elnöke részére felső középkeresetű gépjárművet és hivatásos biztonsági gépjárművezetőt biztosít. A rendészeti felelős miniszter és a honvédelemért felelős miniszter részére ezen túl állandó híradástechnikai összeköttetést biztosít, és gondoskodik lakásuk technikai védelméről. A személyvédelmi feladatok hatékony elvégzése érdekében a védelemért felelős parancsnok véleményezi a védett személy programját, amelyet a szervezésért felelős személyek, szervezetek kötelesek figyelembe venni [160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet 3–6. §].

A védett személy érdekében megtehető intézkedések:

- a közbiztonság, közrend vagy államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülmény vagy cselekmény elhárítása, a megtételében akadályozó tárgy eltávolítása (Rtv. 13. §);
- az ott tartózkodókat vagy adott helyszínre belépőket igazoltathatja, ruházatu-
kat, járműüket átvizsgálhatja;
- épületet, építményt, helyszínt, csomagot, járművet átvizsgálhatja;
- a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetve adott rendezvény helyszínére való bevitelét megtilthatja;

- a nyilvános forgalom számára nyitva álló helyen őrizetlenül hagyott, a közbiztonságra veszélyt jelentő tárgyat eltávolíthatja, megsemmisítheti (Rtv. 30. §);
- útvonalat, közterületet a forgalom elől elzárhat, a forgalmat korlátozhatja;
- nyilvános és közforgalmú intézmények működését korlátozhatja;
- külön írásos utasítás birtokában magánlakásba ellenőrzés, a helyszín biztosítása és megfigyelése céljából beléphet és ott tartózkodhat;
- területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen vagy onnan távozzon, illetve az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti [Rtv. 46. §. (1)];
- szükség esetén intézkedhet a tűzszereseti, élelmiszer-biztonsági, a vegyi, biológiai vagy nukleáris veszélyek felderítésére és elhárítására irányuló, valamint az egyéb technikai eszközöket igénylő ellenőrzés lefolytatásával kapcsolatban [160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet 2. § c)];
- vasúton, légi és vízi járművön történő utazás esetén a vasúttársasággal, légitársasággal, a vízi jármű üzemeltetőjével, illetve az utazás lebonyolításában közreműködő szervezetekkel egyeztetve gondoskodik az útvonal ellenőrzéséről és a vasúti, légi, vízi jármű megfelelő biztonságos őrzéséről, közlekedéséről [160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet 7. §].

A létesítmények védelme kiterjed:

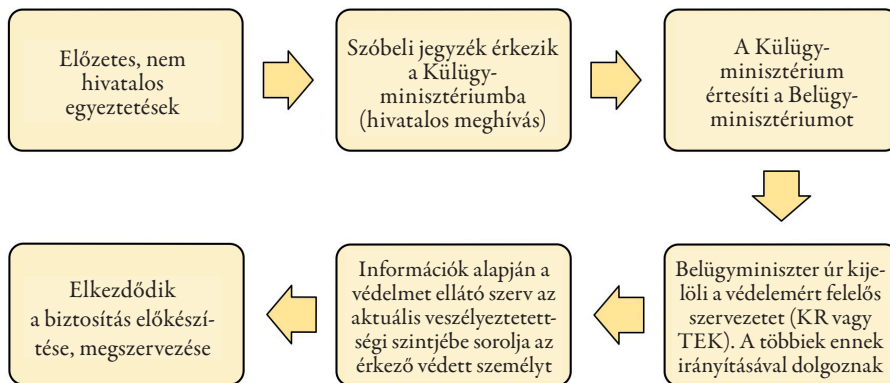
- technikai biztosításukra;
- a ki- és belépő személyek, valamint csomagjaik ellenőrzésére;
- közvetlen környezetük, valamint az érkező szállítmányok és küldemények biztonsági ellenőrzésére;
- külső és belső őrzésükre.

Az őrzés biztonságához szükséges berendezéseket és biztonságtechnikai eszközöket a létesítmény kezelője/használója szerelteti fel, és ő gondoskodik az őrzést ellátó állomány megfelelő elhelyezéséről [160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet 11. és 12. §].

Főszabályok és alapelvek a nemzetközileg védett személyek biztosításával kapcsolatban

Az eddigiekből jól látható, hogy a nemzetközileg védett személyek védelmének előkészítése és végrehajtása során figyelembe kell venni az ENSZ egyezményben foglaltakat, de ugyanilyen fontosak a nemzetközi gyakorlatok és a viszonyosság elvei, amelyet a 160/1996. Korm. rendelet is megemlít [160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet 1. § (2) e)]. Utóbbi kettő azonban a gyakorlatból érthető meg igazán.

A beszélgetések során szintén kirajzolódott a vezérelvek egy olyan köre, amely irányítónak szolgál a biztosítást vezető parancsnok és munkatársai számára. Mindenekelőtt fontos, hogy mindig a fogadó ország felelős a nemzetközileg védett személy védelméért, amely tevékenységet a személyvédelemmel foglalkozó szervezetek törvényi felhatalmazás alapján végzik, és amely az állami szektorban megjelenő személyvédelmet jelenti.

3. ábra: A nemzetközileg védett személy látogatását megelőző, a biztosítás előkészítésének megkezdéséig tartó folyamat
 Forrás: a szerző szerkesztése

Eltér, hogy az egyes országokban kik részesülnek védelemben. A beszélgetésekből kiderült, hogy két nagy irányzat létezik. Az egyik a veszélyeztetettség alapú, a másik a pozíció-, illetve presztízsalapú, ami sokkal ortodoxabb megközelítés. Az általánosan bevett eljárás, hogy az állam- és kormányfők kapnak védelmet, de már miniszteri szinten is nagyon különböző, hogy az adott politikust veszélyeztetettnek tartják-e. Az adott ország megítélése, saját szempontrendszere nagyban meghatározza, hogy milyen biztonsági intézkedéseket biztosítanak, és azt milyen szinten teszik. Van, ahol ugyanaz a politikai szereplő megkapja a teljes tárházat, van, ahol annak csak egy részét, és olyan is előfordul, hogy semmit nem ajánl fel a fogadó fél, ami azt jelenti, hogy a védett személy teljes védelmet az őt otthonról kísérő, a védelméért felelős személyek látják el. Ehhez kapcsolódóan érdemes az interjúk alapján megvilágítani, hogy mit takar a gyakorlatban a jogszabályokban említett viszonyosság fogalma. A viszonyosság azt jelenti, hogy egy mindkét országban védett személy a másik országban ugyanazt a szolgáltatást kapja, amit otthon. De viszonyosság van a behozott/bevitt fegyverek tekintetében is, és a protokoll szintje is viszonyossági alapon működik. Ha egy személy a saját hazájában pozíciója miatt védett, nálunk pedig nem, akkor a rendszertért felelős miniszter döntésétől függ, hogy nálunk kap-e védelmet.

A 19/2013. (V. 17.) ORFK utasítás pontosan meghatározza a biztosítási fokozatokat, [19/2013. (V. 17.) ORFK utasítás 16. és 17. pont] és az ezekhez tartozó intézkedések körét [19/2013. (V. 17.) ORFK utasítás 1. melléklet]. A biztosítási fokozatba sorolás a veszélyeztetettségi szintre utal, ahol az I-es fokozat a legmagasabb, amely a leginkább veszélyeztetett személyek védelmében alkalmazható. A veszélyeztetettség szintjét a rendelkezésre álló, aktuális információk alapján határozzák meg. Tehát a veszélyeztetettségi szint nem állandó, egy személy esetében is változhat nézetei, tevékenysége, megítélésének alakulása, a hazai és nemzetközi politikai környezet függvényében. Mindezek miatt a veszélyeztetettségi szint fölfelé és lefelé is módosulhat.

Információt jelent a veszélyeztetettséggel kapcsolatban:

- a hazájában mennyire veszélyeztetett;

- a küldő ország rendészeti szerveitől kért tájékoztatás;
- a küldő ország rendészeti szervének fontos titkosszolgálati információja, amelyről értesít;
- az adott személy magyarországi környezetben mennyire veszélyeztetett;
- a schengeni övezetben mennyire veszélyeztetett. Erre azért van szükség, mert egy markánsabb politikát képviselő vezető esetében számítani lehet arra, hogy az európai övezet számos országából beutaznak hazánkba, és a véleménynyilvánítás és a szólásszabadság jegyében kifejtik tevékenységüket.

A bejövő információk értékelése lényeges, mert ezek alapján hozzák meg azokat a biztonsági intézkedéseket, amelyek ahhoz kelljenek, hogy a célt elérjék. Ami nem más, mint hogy Magyarországon a védett személlyel nem történik semmi baj, a programok esemény nélkül lezajlanak, és a vendég elégedetten távozik. A kudarc egyértelműen az, ha a védett személlyel történik valami. Egy esetleges ilyen kudarc mély és hosszú nyomot hagy az érte felelős személyekben, és szinte feldolgozhatatlan trauma számukra.

A biztonsági intézkedéseket nagyban befolyásolja a védett személy programja, az, hogy mit és hogyan csinál. Jelentős tényezőt jelentenek a helyszínek is, ahol megfordul. Az egész személyvédelem erre épül fel. Ezekre példa Ferenc pápa mindkét látogatása, akit biztosítani a személyvédelem csúcsát jelentette. Ő általában a politikusokra nem jellemző módon kiment a tömegbe, valamint pápamobillal is közlekedett, amelynek a Kossuth téren bemutatott szentmise alkalmával a szűk, emberekkel teli, növényzettel és padokkal tagolt helyszínen el kellett férnie. A biztosítási terv elkészítése számos megbeszélés, tárgyalás eredménye. A legfontosabb alapelvek egyike, hogy a siker garanciája az igazi csapatmunka. S ebben a leggyengébb láncszem teljesítménye határozza meg az eredményességet. Alapos szervezés eredménye a sikeres biztosítás, amelynek alapja a megelőzés. El kell kerülni annak lehetőségét, hogy bármi történjen, ez pedig alaposítást, körültekintést és felkészültséget feltételez.

A jó kommunikáció nélkülözhetetlen a védett személy programjában érintettek között ahhoz, hogy minden szükséges információ birtokában legyenek, a legkisebbre csökkentsék a nézeteltérések és konfliktusok számát, és pozitív hangulatban dolgozzanak együtt.

A védett személyek nem légüres térben mozognak. Látogatásuk hatással van az emberekre. Az ő ittlétük, az azzal járó esetleges kellemetlenségek is befolyásolják a magyar társadalom külügyekkel kapcsolatos percepcióját. Ezért fontos, hogy látogatásuk és egyben személyvédelmük is jó társadalmi megítélés alá essen. Ugyanakkor legyen láthatatlan, ami egyben szolgálja a mindennapi élet zökkenőmentességét és a védett személy biztonságát.

Veszélyforrások és kihívások

A védett személyekkel kapcsolatban alapfogalom a biztonság, és ezt a biztonságot számos veszélyforrás fenyegetheti, kihívás elé állítva a biztosításért felelősöket. Ugyanakkor nem csupán a veszélyforrások jelentenek kihívást. Számos eleme van az előkészítésnek és

a végrehajtásnak, ami előrelátást és kreativitást igényel. Az interjúalanyok által említettek sokszor előfordulnak a gyakorlatban.

Veszélyforrást jelenthetnek a természeti viszonyok, az időjárás. Kihívást jelent a védett személy érkezésekor az ittléte alatt a légtérzár elrendelése és a polgári légi forgalom zökkenőmentes biztosítása az aktuális szélirány ismerete nélkül. Ez azonban az utolsó percben dől el, ami gyors döntéshozatalt követel meg. A védett személyek általában repülővel érkeznek, vagy gépjárművel lépik át a magyar határt. Onnan konvojban közúton közlekedve érik el szállásukat vagy első programhelyszínüket. A közúti közlekedés számos veszélyt rejt magában még akkor is, hogyha teljes zárásban közlekedik a konvoj. Ezért a profi, kiképzett biztonsági gépjárművezetők jelentős mértékben garantálják a védett személyek biztonságát. Ha saját eszközeinket, gépjárműveinket nagy távolságba kell eljuttatni, mert a hazánk számára fontos személyek biztonságát a fogadó országban nekünk kell garantálni, az is kockázatos, és alapos felkészülést és előrelátást igényel.

A mentális sérülteken túl a túlzott rajongó is gondot okozhat. A védett személyekre veszélyt vagy fenyegetést jelentő biztonsági kockázatokat a személyvédelmi szakma két szempont szerint csoportosítja. A biztonsági kockázat enyhébb esetben a védett személy emberi méltóságára, személyes szabadságára irányuló provokáció, míg súlyosabb esetben testi épségére, életére történő támadás formájában rejt veszélyt vagy fenyegetést. Ezért a túlzott rajongó által okozott kellemetlenség, zavarás szintén személyvédelmi biztonsági kockázat. Kiszámíthatatlansága balesetveszélyt is rejt magában.

A személyvédelem szempontjából komoly kihívást jelent az időfaktor, több szempontból is. Az időszámítás fordítottan működik ebben a szakmában, hiszen visszaszámolás történik a bevezetendő biztonsági intézkedéseket figyelembe véve. Például a tűzszerész munkája, az előzetes átvizsgálás napokkal, akár hetekkel megelőzheti a védett személy érkezését. Fontos az előre tervezés, hogy minden rendelkezésre álljon, amikor kell. Ezt nehezíti, hogy vannak olyan eszközök, felszerelések (például a páncélozott gépjárművek), amelyek korlátozott mennyiségben állnak rendelkezésre a bérlés szempontjából is, így egy-egy nagyobb rendezvény alkalmával versenyfutás van értük. Az sem mindegy, hogy ezek beszerzését, szállítását melyik országból, milyen távolságból lehet megoldani. Vezetői kötelesség megtalálni az egyensúlyt a szükséges és a már túl sok erőforrás között. Ennek van költségvetési vetülete, és van erőforrás-gazdálkodási vetülete is, ami igaz a munkatársak erejére, az igénybe vett eszközök számára is. Ha ezt az egyensúlyt nem sikerül megtalálni, akkor előbb-utóbb képességbeli hiányosságok lépnek fel. Az időtényező általi kihívások közé tartozik, hogy a végleges program mindig csak az utolsó pillanatban lesz ismert, azonban a biztosítás pontos részleteit csak annak alapján lehet meghatározni. Ha pedig elkészült a program, abban mindig szigorú időablakok vannak meghatározva egy-egy (például szállítási) feladat végrehajtására.

A munkatársak fizikai és mentális igénybevételnek vannak kitéve minden területen, ami a védett személlyel, programjával kapcsolatos. Ezen csoportok között egyfajta versengés is megfigyelhető. Kihívást jelent elérni, hogy ne legyen káosz, mindenki megértse a feladatot, és jó hangulatban végezze azt. Különösen azt is figyelembe véve, hogy érdekek ütköznek, ami a tökéletes program elérése miatt történik. Mivel sok embernek kell együtt dolgoznia, lényeges a jó kommunikáció. De azt is el kell fogadni, hogy bizonyos információk nem minden érintett által lehetnek ismertek. Vannak olyanok közöttük, amelyeket csak a biztosítás parancsnoka tud. Ez a védett személy biztonságát szolgálja. Előfordul, hogy külsős

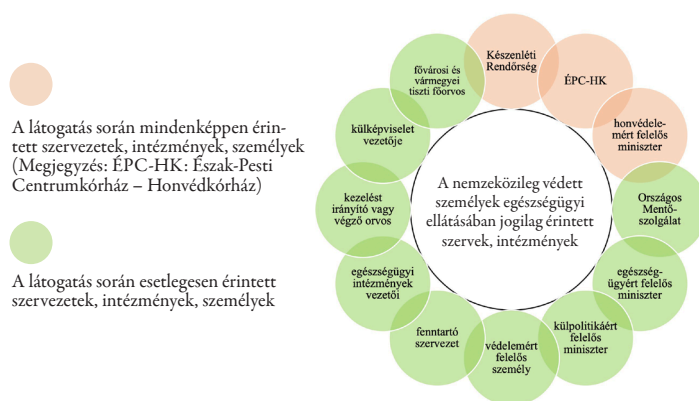
munkatársakkal kell együtt dolgozni. Például akkor, ha a védett személy saját páncélozott gépjárművével szeretne hazánkban közlekedni, és az érkezése előtt ideszállítják. Ebben az esetben az adott gépjárművet saját gépkocsivezetője vezeti. Minden külsős közreműködő és minden külsős eszköz biztonsági kockázatot hordoz magában.

A védett személyek nem egy elszeparált világban élnek. Sem ők, sem az emberek nem szeretik a korlátozásokat, érteni akarják azok okait. Ezért lényeges egy bizalmi légkör kialakítása a személyvédelemben dolgozók részéről, hogy hitelesek legyenek az intézkedéseik. A bizalmi légkör fontosságát támasztja alá az is, hogy a személyvédő gyakran sok időt tölt a védett személlyel, különféle élethelyzetekben van együtt vele, ami bizalmat feltételez.

A modern világban az idő a személyvédelem számára is rendkívül felgyorsult, aminek kihívásait az internet és közösségi média világával járó nyitottság fokozza. Pillanatok alatt eljut az információ a világ egyik végéből a másikba, és ez biztonsági kockázatot jelent. Az álhírek éppúgy veszélyt jelentenek, mint a kibertámadás, a drónok vagy a mesterséges intelligencia.

A nemzetközileg védett személyeket látogatásuk során hivatalos programjuk alatt egészségügyi ellátás illeti meg, amely jogilag szigorúan szabályozott. A 4. ábra jól szemlélteti annak összetettségét, számos érintettjét, ami szintén a kihívások sorát gazdagítja.

Csupán felsorolásképpen érdemes rátekinteni az interjúalanyok által említett érintettek körére egy-egy nagyobb rendezvénnyel, magasabb biztonsági fokozatba sorolt védett személlyel kapcsolatban. A felsorolás nem teljes. Csatornázási művek, vízművek, elektromos művek, gázszolgáltató, közútkezelők, MOHU, társasház, civil szervezet, polgárőrség, önkormányzat, meghívó fél, programszervező, rendezvényszervező, Országos Mentőszolgálat, kórház és személyzete, külföldi társszervek, közrendvédelmi járőrök, közlekedésrendészeti járőrök, bünyügyi nyomozók, nemzetbiztonsági szolgálatok, állami protokoll, operatív törzs az állami ünnepeken és kiemelt rendezvényeken, gépkocsivezetők, személybiztosítók, mesterlövészek, tűzszerészek, testőrök, étkeztetés, megyei műveleti beavatkozó állomány, keresőkutyák. Mindez nem csupán

4. ábra: A nemzetközileg védett személyek egészségügyi ellátásában jogilag érintett szervek, intézmények

Forrás: a 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet 8/A. § – 8/E. § alapján a szerző szerkesztése

a védett személlyel kapcsolatos szolgáltatások komplexitását mutatja, hanem azt is, hogy a személyvédelem bárkit megszólíthat, bárkivel együttműködhet a védett személy biztonsága érdekében. Jól példázza ezt, hogy az Európai Politikai Közösség 2024. november eleji találkozójának három és fél napja alatt a TEK biztosítási parancsnoka 2040 emberrel dolgozott együtt.

A partnerek közül ki kell emelni a protokoll jelentőségét, amelyre mindhárom interjúalany felhívta a figyelmet. Ahogy nincs protokoll személyvédelem nélkül, úgy nincs személyvédelem sem protokoll nélkül. Ez a két terület a nemzetközileg védett személy programja során összefolyik, együtt végzi a munkáját.

Személyiség, képesség, képzés, felkészülés

Beszélgetőpartnereim az alábbi személyiségjegyek, képességek jelentőségét emelték ki, véleményük szerint ezek szükségesek ahhoz, hogy jó személyvédelmi szakember legyen valaki.

Az 5. ábrán szereplő tulajdonságok közül több interjúalany is említette a gyors észjárás, a jó kommunikáció, a rögtönzés, valamint a stressztűrési képességét, és mindannyian kiemelték az önálló döntéshozatal és a csapatban való gondolkodás fontosságát.

Mind ezek elsajátításához elengedhetetlen a folyamatos tanulás, fejlődés, képzés. Ugyanakkor szakterületenként más-más képességekre van szükség. Az is igaz, hogy a feladatok kiosztásánál figyelembe veszik a személyiséget. Lényeges aláhúzni, hogy nem létezik a személyvédelmi szakember mint egy figura, akit az emberek a filmek világából elképzelnék.

türelem	DT ismerete	önképzés
kombinációs képesség		gyors észjárás
intelligencia	lelkierő	tudjon összpontosítani
stressztűrő képesség	emberismeret	szakmai tudás
önálló döntéshozatali képessége	csapatjátékos	határozottság
önismeret	megfelelően nyitott személyiség	
magas színvonalú fegyverkezelés	extremitások elviselése	
feleljen a saját biztonságáért (pl. tudjon úszni)		
jó kommunikáció		önfegyelem
rögtönzési képessége		fizikai állóképesség
utasítás végrehajtásának képessége		rugalmaság

5. ábra: A személyvédelemben dolgozóktól elvárt, szükséges személyiségjegyek, képességek

Forrás: a szerző szerkesztése

A képzés különböző szinteken, módokon történik, amelynek egyik legjelentősebb eleme az önképzés. Az önismeret is hasznos annak érdekében, hogy az ember megtalálja a megfelelő „üzemi hőfokot” munka közben. Azt az egyensúlyi állapotot, amely segíti, hogy ne lankadjon el a figyelme, de ne is merüljön hamar ki. Ennél a munkánál fontos a pszichés felkészülés. Ennek érdekében a folyamatos stresszhelyzet elviselésére tréningeket szerveznek a rendvédelmi szervek, és pszichológus is segíti a kollégákat.

Az emberismeret fejlesztéséhez szituációkat teremtenek, amelyeket meg kell oldani. A nagy mennyiségű feladat is segíti a fejlődést. A sok gyakorlás más területen is fontos, baj esetén csökkenti a zétesés veszélyét. Évente mindenkinek meghatározott számú képzésen kell részt vennie, ezek tervezettek, amelyeket bizonyos szervezeteknél éves nagy vizsga is kiegészít. A személyvédelmi szakemberek kiválasztására képzést szerveznek, amelynek 65%-a gyakorlat, 35%-a elmélet, amelynek végén kiderül, hogy alkalmas-e a résztvevő az adott feladatra, munkakör betöltésére, vagy sem. A személyvédelemben fontos az állóképességi teszt, a fizikai alkalmasság mérése. A fejlődést segítheti az is, hogy kezdetben apróbb feladatokkal, kisebb rendezvények biztosításával bízzák meg a munkatársakat, hogy gyakorlatot szerezzenek, fel tudjanak nőni a nagyobb feladathoz. Nagyobb munka esetén az abban részt vevők külön felkészítésre, komplex képzésre mennek. Tehát léteznek célfelkészítők, amelyekre jobban fókuszálnak. Bevett gyakorlat az is, hogy a nemzetközileg védett személy biztonságáért felelős otthoni társszervvel közösen készülnek a biztosításra. A külföldi társszolgálatok esetében legalább a főbb pontoknál egyeztetnek. Megállapodnak, hogy ki mit fog csinálni, nehogy káoszba fulladjon az egész. A 2023-as pápalátogatás alkalmával a TEK volt a védelemért kijelölt szervezet, és többnapos gyakorlatot rendeltek el a személybiztosítók számára azokkal az emberekkel és azzal a létszámmal, akik valójában részt vettek a biztosításban. Ebben benne volt a lövészet, a személyvédelmi taktika, de olyan élethelyzetek is, hogy mi történik, hogyha a pápamobil meghibásodik. Egy eseményen nem jó, ha az egyik helyszínen egy teljesen másfajta autóval állnak elő, mint a korábban, ezért szereztek egy tartalék pápamobilt is.

A felkészülés lényeges elemét képezi a világon bekövetkezett biztonsági veszélyforrások trendje alapján annak vizsgálata, hogy milyen kihívások várhatók. A trendek követése, az esetek tanulmányozása alkalmas arra is, hogy felülvizsgálják a meglévő eljárásokat, megoldási módszereket.

Következtetések

A jogszabályok statikus környezetet teremtenek, azonban a megvalósítás dinamikus környezetben valósul meg, amely során számos kihívással szembesülnek a biztosításban részt vevő szakemberek. A jogszabályok nem működnek a rendvédelmi szervek jól képzett hivatásos állománya nélkül és azon együttműködő személyek és szervezetek nélkül, amelyek jelenléte és munkája elengedhetetlen a diplomáciai tárgyalásokhoz szükséges biztonságos környezet megteremtéséhez. A profizmussal végrehajtott személyvédelem életet menthet. Ezen túlmenően a nemzetközileg védett személyek által betöltött pozíciók sérülésének súlyos társadalmi, akár háborús következményei is lehetnek, ezért is fontos biztonságuk garantálása. A személyvédelemnek van egy evolúciója, ahogy mindig is volt.

A kihívások tanulásra, fejlődésre, a világhoz való alkalmazkodásra ösztönzik. Ezt a folyamatot kell támogatni, hiszen magas színvonalú munkájuk nélkülözhetetlen diplomáciai sikereinkhez.

Felhasznált irodalom

A történelem tíz legrosszabb munkája (2015). *Múlt-kor*, 2015. szeptember 3. Online: <https://m.mult-kor.hu/a-tortenelem-tiz-legrosszabb-munkaja-20150903?pIdx=1&fbrkMR=detect>
 Testőrség [é. n.]. *Arcanum*. Online: www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyarorszag-a-masodik-vilagaboruban-lexikon-a-zs-F062E/t-ty-F0E01/testorseg-F0E23/

Jogi források

1956. évi I. törvény az Egyesült Nemzetek Alapokmányának törvénybe iktatásáról
 1977. évi 22. törvényerejű rendelet a nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről szóló, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXVIII. ülészakán, az 1773. évi december hó 14. napján elfogadott egyezmény kihirdetéséről
 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről
 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól
 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről
 19/2013. (V. 17.) ORFK utasítás a Magyarország érdekei szempontjából különösen fontos személyek védelmének, a kijelölt létesítmények őrzésének rendőrségi feladatairól

1. melléklet: Interjúkérdések (a szerző összeállítása)

1. Személy- és létesítményvédelemmel a TEK, a KR és az Országgyűlési Őrség is foglalkozik. Nemzetközileg védett személyek és hazai védett személyek jelenléte esetén melyik szerv adja a parancsnokot, ki koordinálja az esemény védelmét?
2. A jogszabályok különbséget tesznek az események között. Ki dönti el, hogy egy rendezvény kiemelten kezelt, vagy sem? Milyen szempontok alapján?
3. A viszonyosság mi alapján alakul ki? Jogszabály (pl. multilaterális szerződés, bilaterális megállapodás) vagy szokásjog?
4. Mitől függ, hogy kik a legvédettebb személyek a világon? Ki dönti el?
5. Milyen képesítéssel, képzettséggel kell rendelkeznie egy védelmet biztosító személynek? Vannak-e fizikai, mentális feltételek, illetve kizáró tényezők?
6. A személyvédők (TEK-nél, KR-nél) kiképzése miből áll? Kell-e és milyen gyakran továbbképzésre, lőgyakorlatra és/vagy állapotfelmérésre menniük?

7. Mennyi idővel kell a védelmi intézkedéseket a látogatás előtt elkezdni? (minimum, optimum)
8. Hogyan történik a külföldi társszervvel a kapcsolatfelvétel? Ki kezdeményez egy látogatás előtt?
9. Mi a legfontosabb ismérve a sikeres védelemnek? (pl. bizalmas információk megőrzése, összehangoltság, létszám)
10. Mi a legnehezebb feladat, a legnagyobb kihívás a (nemzetközileg) védett személyek és a létesítmények védelmekor? (pl. sok résztvevő koordinálása, külföldi szervekkel való kapcsolattartás, idődimenzió betartása)
11. Egy esemény, látogatás védelme fel van-e osztva szakaszokra, amelyek védelméért külön parancsnokok felelnek? (pl. érkezés Magyarországra, szállítás a szállásra vagy az első helyszínre, helyszín biztosítása, szálláshely biztosítása stb.)
12. Mennyire kell rögtönözni egy-egy esemény biztosításakor, mennyire lehet az előzetes tervet követni?
13. Nagy eseményeknél szokás-e nemzetközi segítséget kérni? Ha igen, akkor kitől? Vagy csak a nemzetközileg védett személy otthoni védelmét nyújtó szervek hivatásosai jönnek hazánkba?
14. A pápalátogatással kapcsolatban milyen érdekességet emelne ki?
15. Milyen fontos tényezőre, részletre hívná fel a figyelmet a személyek és létesítmények védelmével, az események biztosításával kapcsolatban?
16. Milyen további dokumentumot, jogszabályt ajánl tanulmányozásra az általam ismerteken túl?